

Jordbruksmarkens värden för samhällsplaneringen

Fysisk planering och hushållning med jordbruksmark i Jönköpings län

500 f.kr

år 0

år 1000

år 2000

år 2500

Clara Gyllström, samhällsplanerare
Jennie Bengtsson, handläggare landsbygdsutveckling

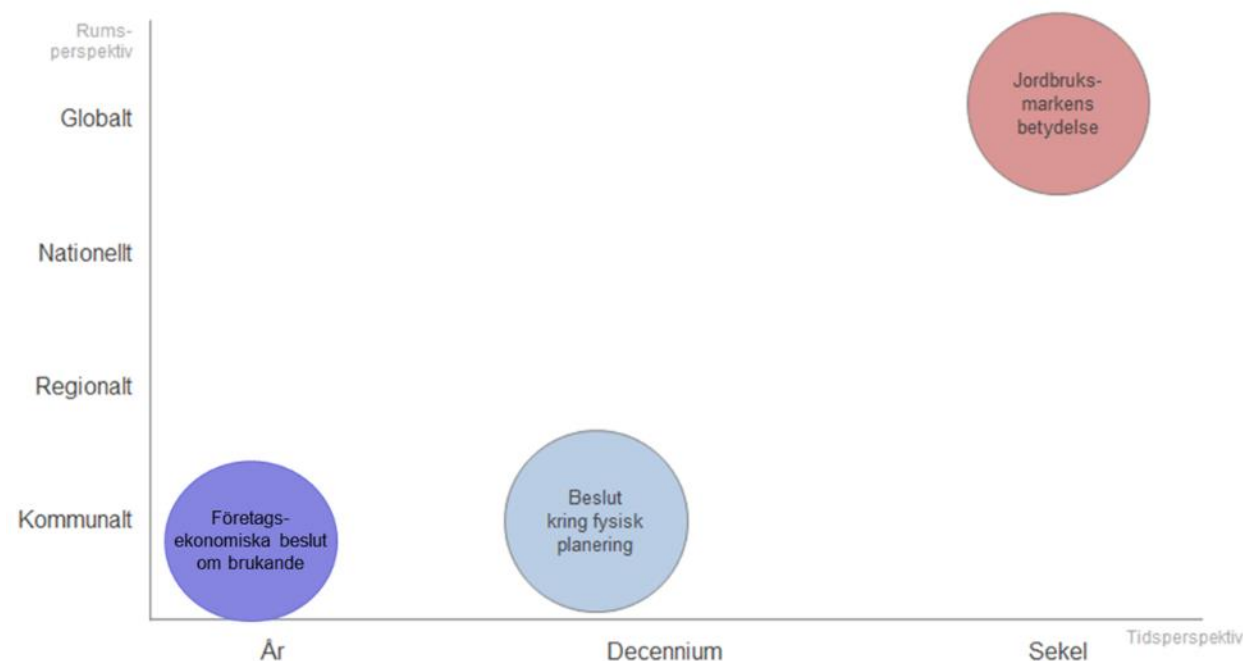

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

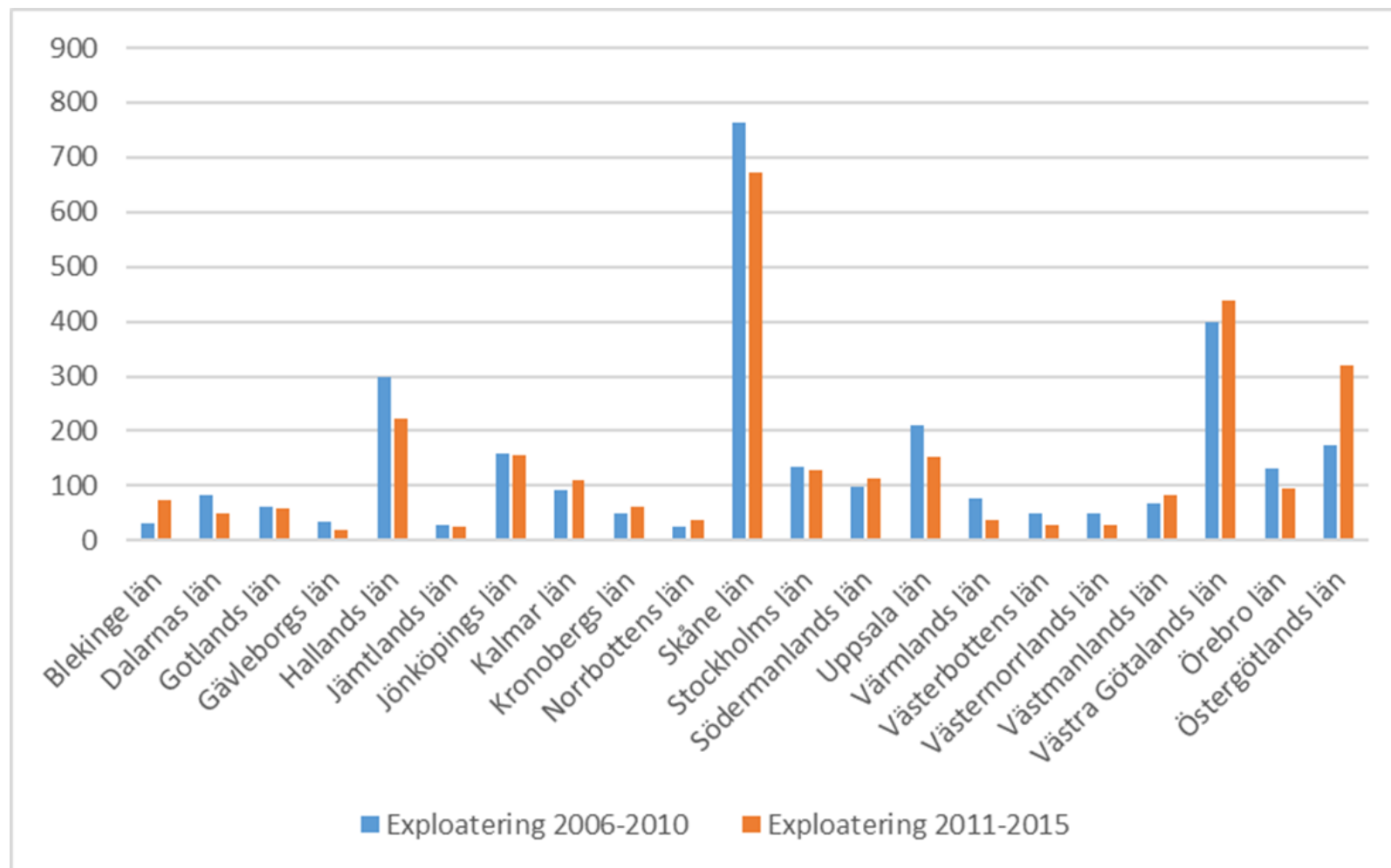
Varför detta arbete?

- Skapa en läns gemensam syn
- Kommunerna efterfrågar stöd
 - Jordbruksverkets sammanställning
- Kunskapsöversikt
- Exploatering kontra igenväxning

Jordbruksmarken har framtiden för sig

Exploateringen jämförelsevis

Rapportens innehåll

Del 1. Jordbruksmarken

- Jordbruksmarken som samhällsresurs
- Koppling till globala, nationella och regionala mål
- Nulägesbeskrivningar
- Befolkningsökning och städers utbredning
- Klimatförändringar
- Ekosystemtjänster
- Livsmedelsproduktion i ett beredskapsperspektiv

Del 2. Översiktsplanen

- Befintliga strukturer som utgångspunkt
- Brukningsvärd jordbruksmark och väsentligt samhällsintresse
- Riktlinjer och strategier

- Att värdera jordbruksmark
 - Matris
 - Förklaring av matrisens aspekter
- Befintligt underlag

Koppling till mål

- Agenda 2030

- Miljökvalitetsmålen

- Nationella livsmedelsstrategin

- Regionala livsmedelsstrategin

Omvärldsfaktorer

Jordbruksmark försvinner i ökad takt.

22 m²/sek försvinner bara i Europa

Torka

Ökenspridning

Erodering

Exploatering

Betydelse var den exploaterade marken ligger.

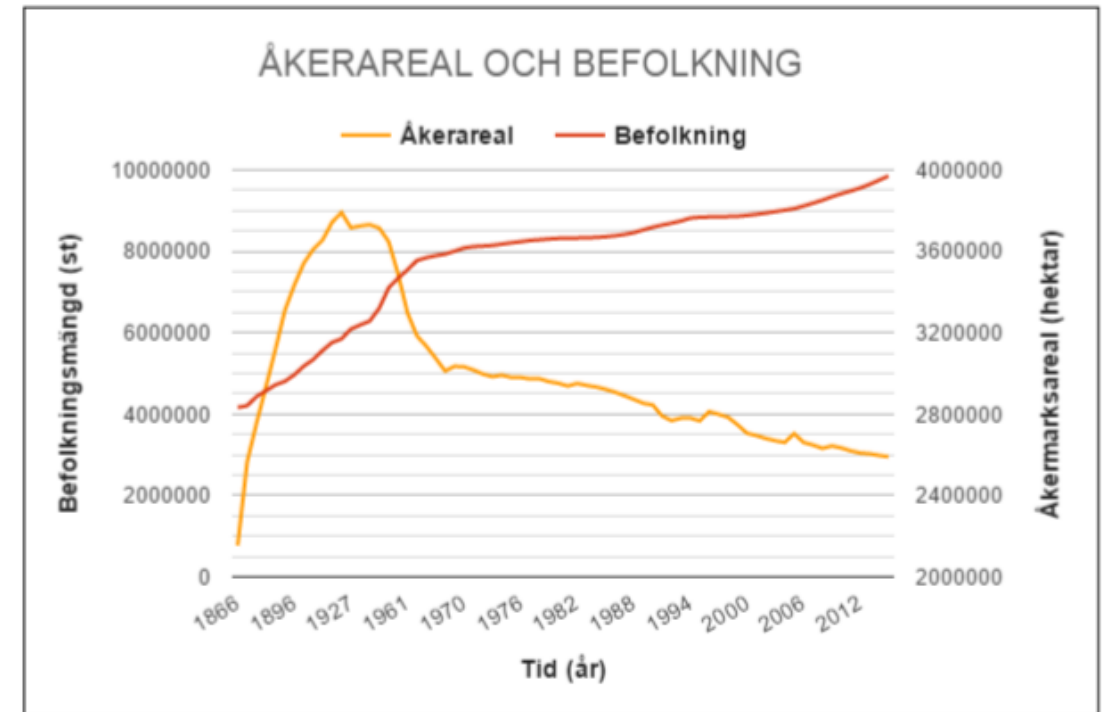

Förlusten av 1 ha i Europa behöver kompenseras med att 10 gånger mer mark tas i anspråk.

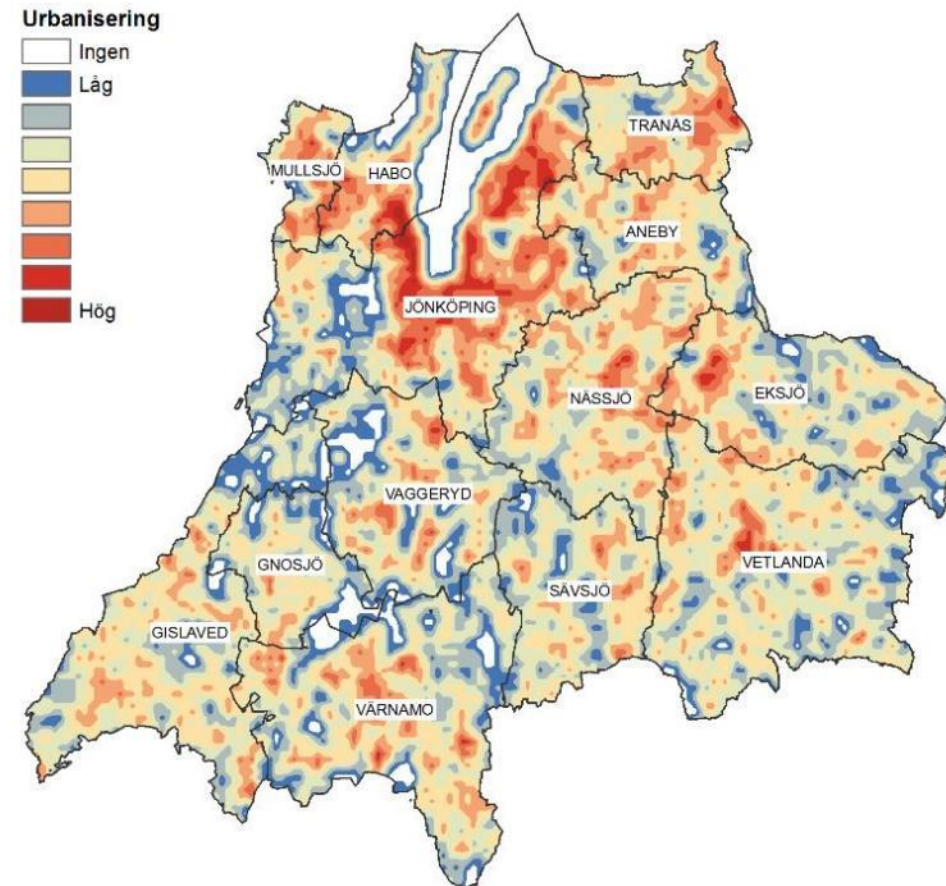

Omvärldsfaktorer forts.

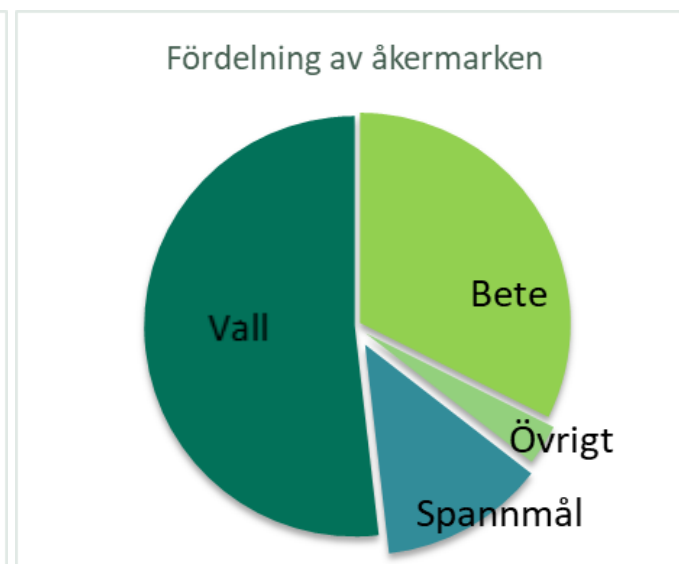
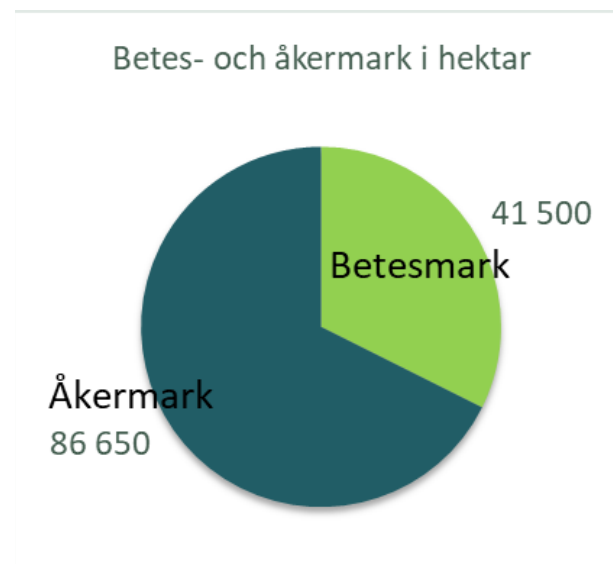
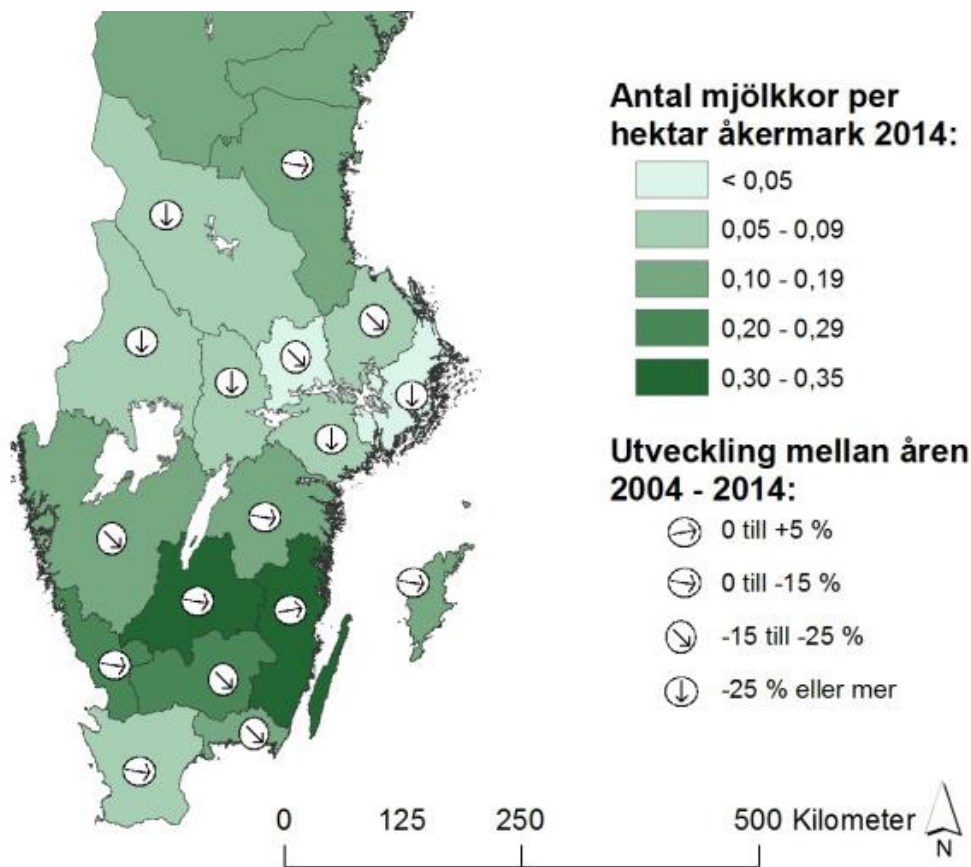
- Befolkningsökning

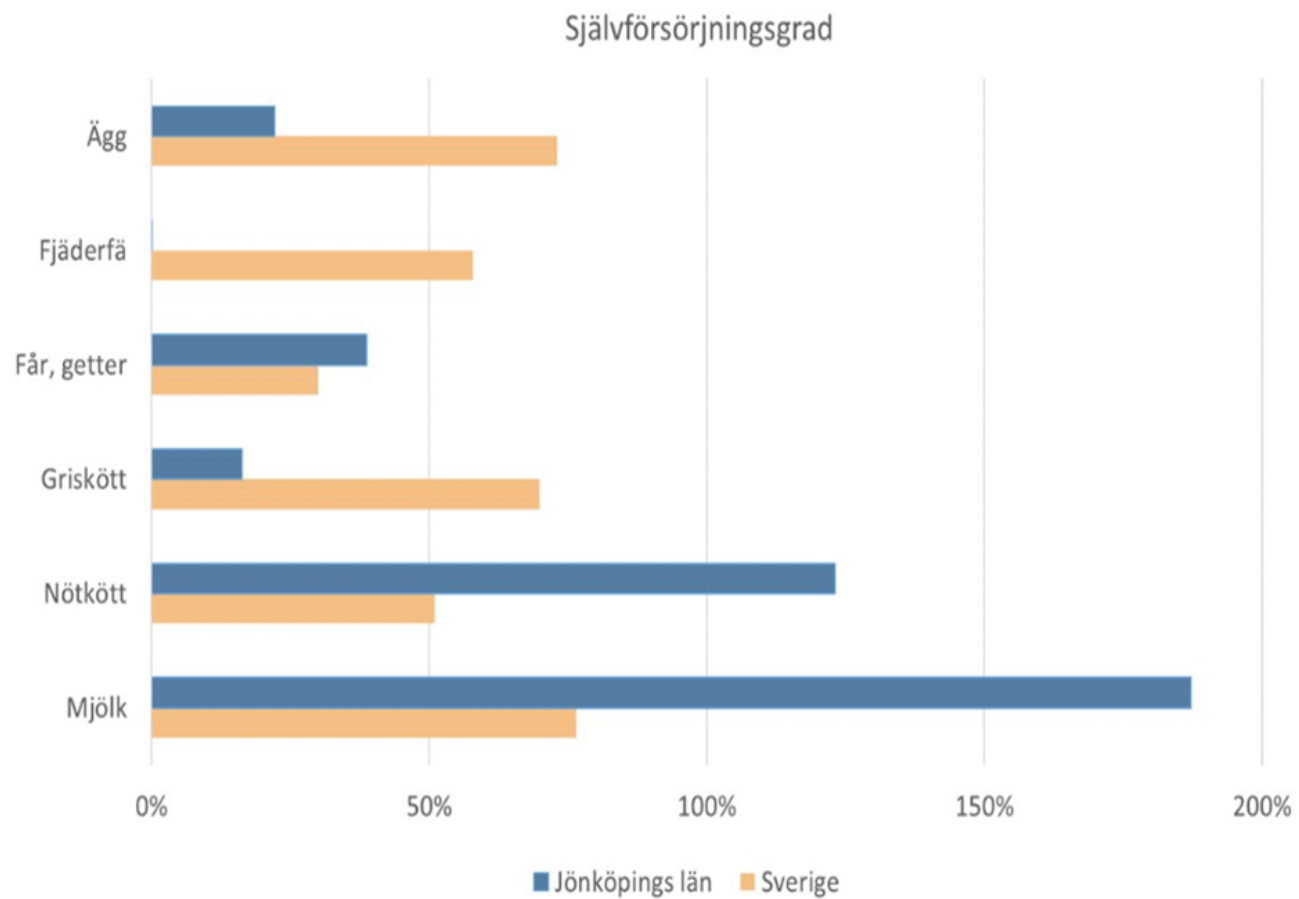
Bebyggelseutveckling i länet

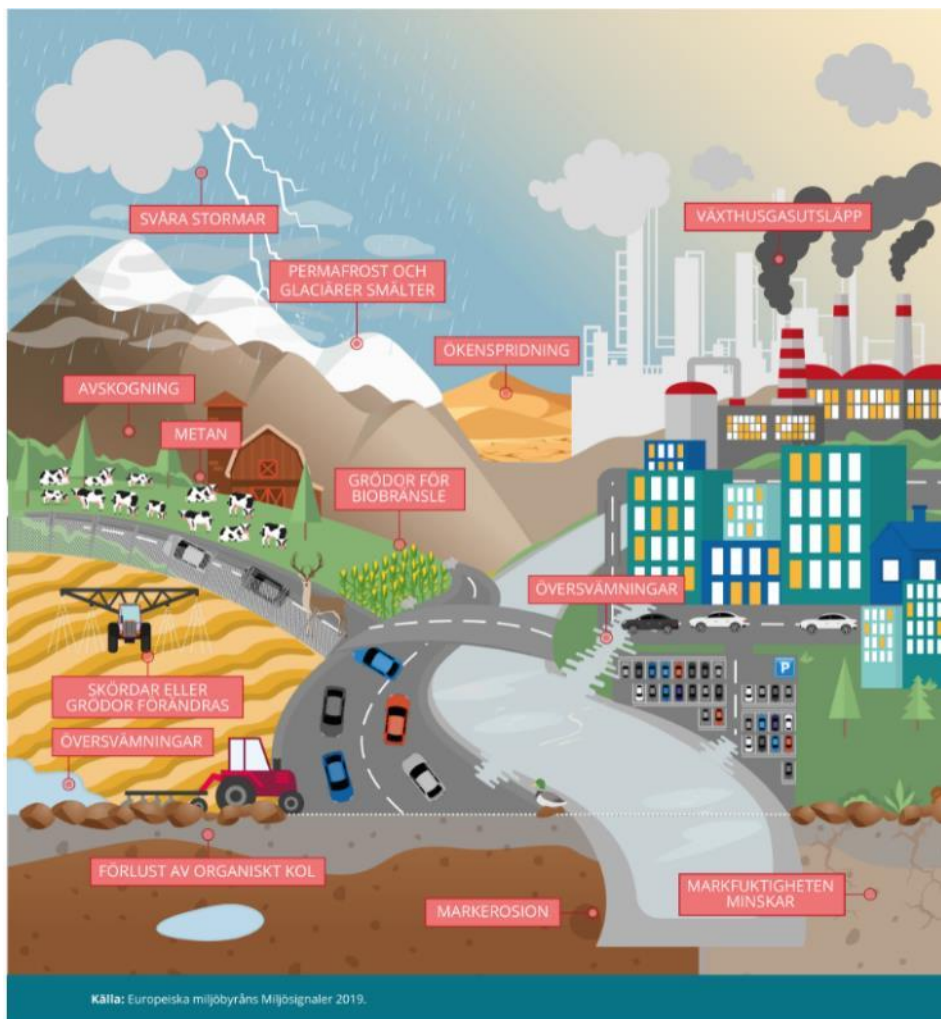
Livsmedelsproduktionen i Sverige och i länet

Självförsörjningsgrad

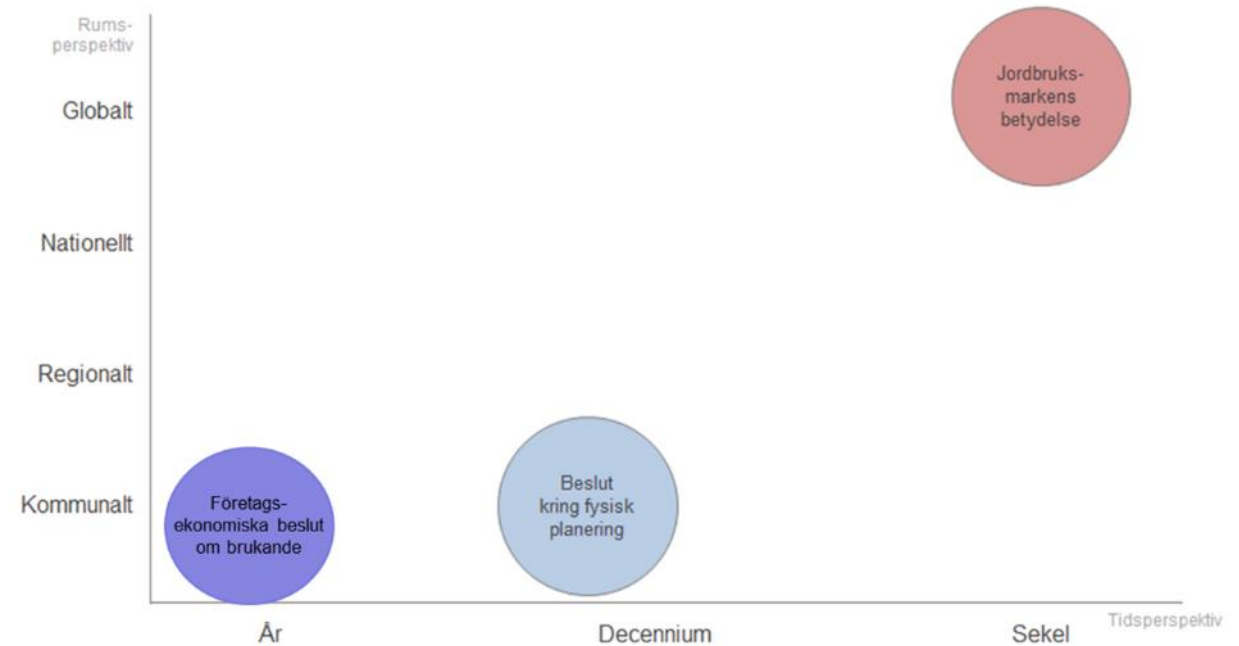

Klimatförändringars påverkan

Varför fokus på fysisk planering?

- Det kommunala planmonopolet
- Översiktsplanen ett viktigt styrdokument

Lagrum: 3 kap. 4 § miljöbalken

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk

- Praxis

Tillämpning av 3 kap. 4 § MB

Är marken brukningsvärd?

Innebär exploateringen ett väsentligt samhällsintresse?

Alternativa lokaliseringar?

Bedömningsmatrix

Utkast

	Betesmark		Åkermark	
	Normala värden	Höga värden	Normala värden	Höga värden
Markbundna faktorer				
Jordart			Morän och isälvsediment	Sten- och grusfattiga moränjordar, lerjordar
Storlek på fält	Mindre fält	Större fält	Mindre fält	Större fält
Omkringliggande marker	Sammanhängande jordbruksområde	Större sammanhängande jordbruksområde	Sammanhängande jordbruksområde	Större sammanhängande jordbruksområde
Fältform			Oregelbunden	Regelbunden
Naturlig markavvattning			Platta fält, jordart med låg genomsläpplighet	Självdrenerande
Närhet till vatten	Ej tillgång till naturlig vattenkälla	Tillgång till naturlig vattenkälla	Ej tillgång till naturlig vattenkälla	Tillgång till naturlig vattenkälla
Natur-/ kulturvärden	Mark med allmänna värden	Mark med särskilda värden		
Ekosystemtjänster - stödjande, reglerande, försörjande och kulturella				
Biologisk mångfald	Betesmark med allmänna värden, del av grön korridor	Slåtteräng, mosaikbetesmarker, biotopskyddade strukturer, ekar	Del av grön korridor	Variation/ mångfald av grödor
Pollinering	Olika blommande träd och buskar i landskapet	Örtängar, betesmark med särskilda värden		Fruktodling
Rening/ reglering av vatten	Självdrenerande	Självdrenerande, större sammanhängande jordbruksområde	Självdrenerande	Självdrenerande, större sammanhängande jordbruksområde
Matförsörjning	Produktion av livsmedel		Produktion av livsmedel	
Mentalt välbefinnande	Betesmark i nära anslutning till bebyggelse (500 meter)	Ostörda miljöer med möjlighet till naturliga ljud, aspekter som bidrar till historiska arv	Öppet landskap, naturliga strukturer som knyter an till landskapets identitet	
Aktuell markanvändning				
Markavvattning			Befintlig markavvattning i gott skick	Täckdikning i gott skick, självdrenerande marker
Omsättning	Aktiv produktion	Mycket aktiv produktion	Aktiv produktion	Mycket aktiv produktion
Produktionscentrum		Fält i direkt anslutning till produktionscentrum		Fält i direkt anslutning till produktionscentrum
Miljöstöd för slätter/betesmark	Mark med allmänna värden	Mark med särskilda värden		

Vår jordbruksmark är viktig för den lokala livsmedelsproduktionen. Samtidigt påverkas den tätortsnära jordbruksmarken av planer på bebyggelse för både industri, handel och bostäder.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län